

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Циклова комісія викладачів словесних та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

« ____ » _____ 20__ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА
«Українська мова»**

Розробники Бицька М. В., Кірпи́ченко Н. В., Ніпрук М. О., Чуй С. В.

Галузь знань 02 Культура і мистецтво, 07 Управління і адміністрування, 12 Інформаційні технології, 14 Електрична інженерія, 18 Виробництво та технології, 27 Транспорт

Спеціальність 022 Дизайн, 073 Менеджмент, 123 Комп'ютерна інженерія, 126 Інформаційні системи та технології, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 182 Технології легкої промисловості, 274 Автомобільний транспорт

Освітня програма _____ профільної середньої освіти _____

Статус навчального предмета _____ обов'язковий _____

Мова навчання _____ українська _____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального предмета			
		Форма навчання			
Тем – 12	Галузь знань 02 Культура і мистецтво; 07 Управління та адміністрування; 12 Інформаційні технології; 14 Електрична інженерія; 18 Виробництво та технології; 27 Транспорт	денна			
	Спеціальність 022 Дизайн; 073 Менеджмент; 123 Комп'ютерна інженерія; 126 Інформаційні системи та технології; 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; 182 Технології легкої промисловості; 274 Автомобільний транспорт	Рік підготовки			
		1	2		
		Семестр			
		I	II	III	IV
Загальна кількість годин – 164		Лекції			
		34 год.	44 год.	32 год.	34 год.
		Індивідуальні заняття			
		-	-	-	20 год.
		Вид контролю			
		семестрове оцінювання		ДПА у формі ЗНО	
Для денної форми навчання: аудиторних – 144 год. індивідуальних – 20 год.	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр				

2. МЕТА ПРЕДМЕТА, ПЕРЕДУМОВИ ЙОГО ВИВЧЕННЯ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Місце предмета в освітній програмі:	<p>Українська мова як державотворчий чинник, засіб збереження культурного надбання українського народу, формування громадянина України й особистості здобувача освіти є найважливішим предметом.</p> <p>У контексті ключових підходів сучасної освіти (компетентнісний, особистісно орієнтований і діяльнісний) предмет «Українська мова» є засобом розвитку й соціалізації здобувачів освіти, становлення їх як особистостей і громадян своєї країни. Здобуті у процесі навчання української мови знання, набуті вміння й навички будуть опорою, яка дасть змогу реалізувати себе в житті, стати носіями культури свого народу, ініціаторами відновлення й збереження його найкращих культурних традицій.</p> <p>Сучасне навчання є компетентнісним, а отже, орієнтованим не на засвоєння визначеного обсягу знань, а передусім на пізнання життєвих реалій, у яких ці знання мають значення.</p> <p>Предметна мета – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості.</p>
Компетентності загальні або фахові:	<p>Компетентнісний підхід в освіті спрямовує навчально-виховний процес на формування таких ключових і предметної компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none">- формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України;- формування духовного світу здобувачів освіти, цілісних світоглядних уявлень, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів;- навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому, зберігати й передавати культурні набуток, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми;- формування мовленнєвої культури, раціональної мовленнєвої поведінки;- розвиток логічного і критичного мислення, творчої уяви;- формування мовного смаку, мовного чуття і мовної стійкості, сприяння усвідомленню краси й естетики української мови;- формування вміння вчитися протягом усього життя.
Очікувані результати навчання:	<p>Результати навчальної діяльності здобувачів освіти виражають знаннєвий, діяльнісний, ціннісний, емоційний та поведінковий компоненти ключових і предметної компетентностей.</p> <p>Знаннєвий компонент здобувач освіти усвідомлює важливість умінь систематизувати, зіставляти, аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію, яка міститься в довідниках, ресурсах мережі Інтернет.</p>

Діяльнісний компонент

здобувач освіти організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);

володіє ефективними прийомами пошуку необхідної інформації в різних джерелах, зіставляє й аналізує її;

висловлює припущення про достовірність наявної інформації;

виявляє недостовірність одержуваної інформації, прогалини в інформації й заповнює їх;

використовує знайдену інформацію для пояснень як докази й факти в різних навчальних і практичних ситуаціях, ситуаціях моделювання й проектування.

Ціннісний компонент

здобувач освіти демонструє любов і повагу до рідного слова, гордість за багатство і красу української мови; висловлює своє ставлення до знайденої інформації; усвідомлює важливість потреби пошуку додаткової інформації для розв'язання навчальних завдань і самостійної пізнавальної діяльності; зберігає необхідні видання, цінну інформацію на персональному комп'ютері, у домашній бібліотеці.

Емоційний компонент

здобувач освіти виражає засобами мови адекватні почуття і враження від результатів роботи.

Поведінковий компонент

здобувач освіти відповідально ставиться до кожного вжитого слова; демонструє інтерес до нових слів й активність у збагаченні власного словникового запасу.

Міжпредметні зв'язки

Абревіатури в науковому стилі. Власні географічні назви. Форми числівника на уроках географії, хімії, біології, фізики, математики. Дієприкметники, дієприслівники в наукових текстах (географія, біологія, хімія, математика, фізика).

3. ОБСЯГ ТА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

ФОРМА НАВЧАННЯ		ДЕННА (ОЧНА)							
ФОРМА КОНТРОЛЮ		Семестрова оцінка							
№ модуля (теми)	Назва змістового модуля (теми)	Кількість годин:							
		Разом	Самостійна робота	Навчальні заняття:					
				Всього	з них:			Лабораторні заняття	Індивідуальні заняття
Лекційні заняття	Семінарські заняття	Практичні заняття							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I семестр									
1.	Вступ. Лексикографія	4			4				
2.	Лексична норма	12			12				
3.	Практична риторика	10			10				
4.	Орфоепічна норма	8			8				
II семестр									
5.	Орфографічна норма	26			26				
6.	Морфологічна норма	12			12				
7.	Практична риторика	6			6				
III семестр									
8.	Морфологічна норма	14			14				
9.	Синтаксична норма	18			18				
IV семестр									
10.	Пунктуаційна норма	16			16				
11.	Стилістична норма	10			10				
12.	Практична риторика	8			8				
Всього		144			144				20
Разом		164							

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Кі-ть годин	Лі-ра
I семестр			
Тема 1. Вступ. Лексикографія		4	
1	Сучасні лексикографічні джерела. Основні типи словників. Довідкові медіаресурси.	2	§1-2
2	Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Типи норм. Нормативне й ненормативне мовлення.	2	§3
Тема 2. Лексична норма		12	
3	Лексичне значення слова. Лексична помилка. Слово і контекст. Слововживання.	2	§4
4	Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення.	2	§5
5	Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми.	2	§6
6	Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.	2	§7
7	Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Кальки з інших мов. Вживання слів у невластивому їм значенні.	2	§8
8	Основні групи фразеологізмів. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів.	2	§9-10
Тема 3. Практична риторика		10	
9	Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна. Роль риторики в сучасному світі.	2	§13
10	Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації (мовець (адресат), слухач (аудиторія), предмет мовлення). Умови успішного спілкування.	2	§14
11	Особистість мовця. Риси гарного співрозмовника. Вимоги до мовлення оратора. Аудиторія (слухач, слухачі). Моделювання аудиторії. Контакт із аудиторією.	2	§15-18
12	Текст як одиниця спілкування. Етапи підготовки тексту виступу. Види читання і записування тексту виступу. Естетика тексту.	2	§19-20
13	Ефективність мовлення. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки. Комунікативний намір. Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія.	2	§21-22
Тема 4. Орфоепічна норма		8	
14	Орфоепічна норма. Поняття милозвучності. Чергування у//в, і//й як засіб милозвучності.	2	§23
15	Основні правила вимови голосних і приголосних звуків.	2	§24-25
16	Наголос. Основні правила наголошування слів. Нормативний наголос.	2	§26
17	Варіантне наголошування слів в українській мові. Словорозрізнявальний і форморозрізнявальний наголос. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів.	2	§27
II семестр			
Тема 5. Орфографічна норма		26	
18	Орфографія. Ненаголошені е, и в корені слова.	2	§28
19	Апостроф.	2	§29
20	Позначення м'якості приголосних.	2	§30

21	Чергування звуків. Зміни приголосних при додаванні суфіксів <i>-ськ-</i> , <i>-ств-</i> .	2	§31
22	Спрощення приголосних.	2	§32
23	Подвоєння та подовження приголосних.	2	§33-34
24	Правопис префіксів і суфіксів.	2	§35-36
25	Уживання великої літери. Лапки у власних назвах.	2	§37-38
26	Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.	2	§41
27	Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки».	2	§42
28	Складні випадки написання прізвищ.	2	§43
29	Складні випадки написання географічних назв.	2	§44-45
30	Написання не , ні з різними частинами мови.	2	§47
Тема 6. Морфологічна норма		12	
31	Іменник. Рід іменника.	2	§48-49
32	Число іменника. Іменники, що мають лише форму однини або множини.	2	§50-51
33	Складні випадки відмінювання іменника.	2	§52-53
34	Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку.	2	§54
35	Особливості кличного відмінка.	2	§55-56
36	Творення й відмінювання імен по батькові.	2	§57-58
Тема 7. Практична риторика		6	
37	Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечки. Правила ведення суперечки.	2	§59-60
38	Теза й аргументи. Загальні правила аргументації.	2	§61— 62
39	Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання.	2	§63-64

III семестр

Тема 1. Морфологічна норма		14	
1	Мовна стійкість як ключова риса національно мовної особистості.	2	§1
2	Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. ступені порівняння прикметників.	2	§8-10
3	Прислівник. Ступені порівняння прислівників.	2	
4	Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівників.	2	§11-14
5	Дієслово та його форми.	2	§15
6	Складні випадки словозміни дієслів. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 та 2 особи множини.	2	§16-17
7	Активні й пасивні дієприкметники.	2	§18
Тема 2. Синтаксична норма		18	
8	Поняття синтаксичної норми. Складні випадки синтаксичного узгодження.	2	§19-20

9	Складні випадки синтаксичного керування. Прийменникове й безприйменникове керування.	2	§21
10	Уживання прийменників <i>з-за, при, за, в, на</i> . Словосполучення з прийменником <i>по</i> .	2	§22-23
11	Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка. Вибір граматичних форм.	2	§24
12	Пасивні конструкції з формами на <i>-но, -то</i> . Пасивні конструкції з дієсловами на <i>-ся</i> .	2	§25
13	Односкладні речення. Неповні речення.	2	§26-27
14	Порядок слів у реченні.	2	§28
15	Просте ускладнене речення.	2	§29
16	Правила побудови складних речень. Логічні помилки у складних реченнях.	2	§30-31
IV семестр			
Тема 3. Пунктуаційна норма		16	
17	Пунктуаційна норма. Тире між підметом і присудком у простому реченні.	2	§32
18	Речення зі звертаннями. Вставні і вставлені конструкції.	2	§33-34
19	Розділові знаки при однорідних членах речення. Однорідні й неоднорідні означення.	2	§35-36
20	Відокремлені означення і прикладки. Відокремлені обставини.	2	§37-39
21	Кома і крапка з комою у складному реченні.	2	§40
22	Двокрапка у складному реченні.	2	§41
23	Тире у складному реченні.	2	§42
24	Розділові знаки при прямій мові та діалозі. Оформлення цитат.	2	§43
Тема 4. Стилiстична норма		10	
25	Стилiстична помилка. Стилiстичне використання багатозначних слiв, омонiмiв, синонiмiв, антонiмiв, паронiмiв.	2	§44-45
26	Стилiстичнi особливостi слiв iншомовного походження. Книжна й розмовна лексика. Оцiнна лексика.	2	§46-47
27	Стилiстична роль неологiзмiв i застарiлої лексики. Стилiстичнi можливостi фразеологiзмiв.	2	§48
28	Стилiстичнi засоби словотвору. Стилiстичнi особливостi частин мови.	2	§50-51
29	Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у рiзних стилях.	2	§52
Тема 5. Практична риторика		8	
30	Iнформацiйнi жанри. Представлення, пояснення, iнструкцiя, повiдомлення.	2	§53-54
31	Дiалогiчнi жанри. Бесiда, телефонна розмова, листування.	2	§55-56
32	Оцiнювальнi жанри. Похвала, осуд, рецензiя, характеристика.	2	§57-58
33	Етикетнi жанри. Привiтання, вибачення.	2	§59-60

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ

Друковані наукові, науково-популярні, навчально-методичні та інші видання; електронні видання; відкриті бази даних; аудіо- та відеоматеріали.

6. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання української мови здійснюється на основі функціонального підходу до мовної освіти, яка має забезпечувати вміння здобувачів освіти ефективно користуватися мовою як засобом пізнання, комунікації, високу мовну культуру особистості, сприяти формуванню її громадянської позиції та національної самосвідомості. Функціональний підхід передбачає таке співвідношення мовної теорії й мовленнєвої практики, за якого пріоритетним є розвиток навичок мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письма. Робота над мовною теорією, формуванням знань про мову підпорядковується інтересам розвитку мовлення здобувача освіти.

В оцінюванні результатів навчання мови треба враховувати, що мова є не лише предметом вивчення, а й засобом вивчення інших предметів, що підвищує вимоги до рівня сформованості мовленнєвих навичок.

Оцінювання результатів навчання мови здійснюється на основі:

1) різнобічного мовленнєвого розвитку особистості; 2) освітнього змісту навчального предмета, який розподіляється на чотири елементи: знання, уміння й навички, досвід творчої діяльності та досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу; 3) функціонального підходу до курсу мови, який передбачає вивчення мовної теорії в аспекті практичних потреб розвитку мовлення.

Об'єктами перевірки й оцінювання є:

1) мовленнєві вміння й навички з усіх видів мовленнєвої діяльності; 2) знання про мову й мовлення; 3) мовні вміння та навички; 4) досвід творчої діяльності; 5) досвід особистого емоційно-ціннісного ставлення до світу.

Оцінювання результатів мовленнєвої діяльності видозмінюється відповідно до її кожної окремої форми та здійснюється за такими критеріями:

I. Аудіювання (слухання та розуміння прослуханого)

Оцінюється здатність здобувача освіти сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання після одного прослуховування. Це передбачає:

- а) розуміння комунікативної мети висловлювання, фактичного змісту, причинно-наслідкових зв'язків, теми й основної думки висловлювання, виражально-зображувальних засобів висловлювання, стилю й типу мовлення прослуханого висловлювання;
- б) оцінювання прослуханого.

II. Говоріння й письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Діалогічне мовлення

Оцінюється здатність здобувачів освіти:

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;
- б) демонструвати уміння складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування; самостійно досягати комунікативної мети; використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету; дотримуватись теми, спілкування та норм літературної мови; демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стилість, логічність, виразність, доречність, точність, емоційність тощо);
- в) висловлювати власну думку з теми, яка обговорюється;
- г) аргументувати висловлені тези, коректно спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Критерії оцінювання діалогічного мовлення

Рівень	Бал	Характеристика складених здобувачами освіти діалогів
I. Початковий	1	Здобувач освіти підтримує діалог на елементарному рівні. Здебільшого він відповідає на запитання лише однозначними реченнями («так» чи «ні») або уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру
	2	Здобувач освіти відповідає на елементарні запитання короткими репліками, які лише частково реалізують комунікативну мету
	3	Здобувач освіти бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання; комунікативна мета досягається ним лише частково
II. Середній	4	Здобувач освіти бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, певною мірою досягає мети спілкування, його репліки лише частково враховують ситуацію спілкування
	5	Здобувач освіти бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, дотримується елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте може відхилитись від теми, його мовлення характеризується стереотипністю
	6	Здобувач освіти загалом досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його репліки в основному змістовні, відповідають основним правилам поведінки в розмові, нормам етикету, участь у діалозі здійснюється переважно за допомогою вчителя або співрозмовника, спирається на запропонований зразок
III. Достатній	7	Діалогічне мовлення здобувача освіти за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, загалом є змістовним, невимушеним; відстежуються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому дотримуються, судження загалом самостійні й аргументовані, відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік майже не трапляються
	8	Здобувач освіти загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження й аргументує їх із допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик та узагальнень
	9	Здобувач освіти самостійно складає діалог із проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення (чітко висловлює думки, уміє сформулювати цікаве запитання, дати влучну, змістовну відповідь, виявляє толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), особиста позиція виражається порівняно нечітко, аргументація відзначається оригінальністю, самостійністю
IV. Високий	10	Здобувач освіти складає діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, уміння чітко формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляє готовність уважно й

		доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи йому можливість висловитись; дотримується правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення його реплік у цілому відповідають нормам
11		Здобувач освіти складає діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми та визначивши проблему для обговорення, переконливо й оригінально аргументує свою позицію, зіставляє різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляє повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення його реплік відповідають нормам
12		Здобувач освіти складає глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми та визначивши проблему для обговорення, демонструючи вміння уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й зі власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет, змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; дотримується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові

Монологічне мовлення

Говоріння (усні переказ і твір), письмо (письмові переказ і твір)

Оцінюється здатність здобувача освіти:

а) усно чи письмово виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається;

б) демонструвати вміння будувати висловлювання певного обсягу, добираючи та впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо); ураховувати мету спілкування, адресата мовлення; розкривати тему висловлювання; виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний; викладати матеріал логічно, послідовно; використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови; додержуватись єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти та враховувати можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема: трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання; створювати оригінальний текст певного стилю; аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази; викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Критерії оцінювання монологічного мовлення

Рівень	Бал	Зміст	Грамотність	
			Орфографічні й пунктуаційні	Лексичні, граматичні і

			помилки	стилістичні помилки
I. Початковий	1	Побудованому здобувачем освіти тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи	15-16 і більше	9-10
	2	Побудоване здобувачем освіти висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребують збагачення й урізноманітнення лексики та граматична будова мовлення	13-14	
	3	Здобувачеві освіти слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребують збагачення й урізноманітнення лексики та граматична будова висловлювання	11-12	
II. Середній	4	Висловлювання здобувача освіти за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізняватись основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, більше має використовуватись авторська лексика	9-10	7-8
	5	За обсягом робота здобувача освіти наближається до норми, у цілому є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразнена основна думка, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим	7-8	
	6	За обсягом висловлювання здобувача освіти сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції	5-6	
III. Достатній	7	Здобувач освіти самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у переказі – з урахуванням його виду), удаю добирає лексичні засоби (у переказі використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її	4	

		викладати, належно аргументувати основну думку		
	8	Здобувач освіти самостійно будує достатньо повне (у переказі – з урахуванням його виду), осмислене висловлювання, у цілому ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на їх користь, проте ще має працювати над урізноманітненням словника, граматичного та стилістичного оформлення роботи	3	5-6
	9	Здобувач освіти самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст (у переказі – з урахуванням його виду); у цілому розкриває тему, висловлює основну думку (у переказі – авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у переказі використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати особистісну позицію й належно її аргументувати	1+1 (негруба)	
IV. Високий	10	Здобувач освіти самостійно будує послідовний, повний (у переказі – з урахуванням його виду) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему (у переказі зіставляє свою позицію з авторською), робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту	1	3
	11	Здобувач освіти самостійно будує послідовний, повний текст (у переказі – з урахуванням його виду), ураховує комунікативне завдання; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших (у переказі враховує авторську позицію), уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю	1 (негруба)	2
	12	Здобувач освіти самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для	-	1

		розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю		
--	--	--	--	--

III. Читання

Читання вголос

Оцінюється здатність здобувача освіти:

- а) розуміти прочитане;
- б) читати з достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;
- в) виражати з допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту авторський задум;
- г) пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо).

Читання мовчки

Оцінюється здатність здобувача освіти:

- а) читати незнайомий текст із належною швидкістю, розуміти й запам'ятовувати після одного прочитування фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему й основну думку, виражально-зображувальні засоби прочитаного твору;
- б) давати оцінку прочитаному.

IV. Оцінювання усних відповідей

При оцінюванні відповіді здобувача освіти потрібно керуватися такими критеріями: правильність і повнота відповіді; ступінь усвідомленості, розуміння вивченого; здатність практично реалізувати набуті знання; мовленнєве оформлення відповіді; рівень самостійності під час усної відповіді.

Високий рівень знань оцінюється «11» та «10» балами, якщо здобувач освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки; застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно дібрані; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

Достатній рівень знань оцінюється від «9» до «7» балів, якщо здобувач освіти дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, в мовленнєвому оформленні усної відповіді.

Середній рівень знань оцінюється від «6» до «4» балів, якщо здобувач освіти виявляє знання й розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно й допускає помилки у формулюванні правил; не вміє глибоко й переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; викладає матеріал непослідовно й допускає помилки в мовленнєвому оформленні відповіді.

Початковий рівень знань оцінюється від «3» до «1» балів, якщо здобувач освіти не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у формулюванні правил, що спотворюють їх зміст, непослідовно й невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

Позитивна кількість балів може виставлятися не тільки за одну відповідь, а й за кілька відповідей протягом заняття.

V. Оцінювання навчальних робіт

Навчальні роботи (різні види вправ, тестових завдань і диктантів неконтрольного характеру) оцінюються вимогливіше, ніж контрольні роботи, адже не вимагають знань значного за обсягом навчального матеріалу.

При оцінюванні навчальних робіт враховується: ступінь самостійності виконання робіт; етап навчання; обсяг роботи; рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки щодо того чи іншого мовного явища.

«12» балів за виконання навчальних тестових завдань виставляються лише за умови наявності тестів з відкритими завданнями (пояснити вибір відповіді; виправити усі недостовірні варіанти відповіді тощо), при виконанні яких здобувач освіти не допустив жодної помилки, не робив виправлень у роботі.

Навчальна робота оцінюється «11» балами, якщо здобувач освіти не допустив помилок, та «10» балами, якщо допустив одну помилку, яку сам виправив у ході роботи; при виставленні цих оцінок враховується акуратність запису, підкреслень та інших особливостей оформлення.

«9» балів ставиться тоді, коли здобувач освіти допустив дві помилки, але виправив їх; якщо робота велика за обсягом (перевищує за кількістю слів обсяг контрольного диктанту), допускаються три-чотири виправлення.

Словниковий диктант

Рекомендована кількість слів у словниковому диктанті (поточний контроль) – до 40. Зважаючи на те, що словниковий диктант не є творчою роботою, «11» та «12» балів виставляються лише за умови повного аргументованого пояснення правопису слів (усного або письмового).

Нормативи оцінювання словникового диктанту

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	12 і більше	6	3
2	10-11	7	2 + 1 виправлення
3	8-9	8	1 + 1 виправлення
4	6-7	9	1 – 2 виправлення
5	4-5	10	—

Примітка: три виправлення в словниковому диктанті вважаються за одну орфографічну помилку.

Контрольний текстовий диктант

Для контрольного текстового диктанту використовується текст, зміст якого доступний для здобувачів освіти (180-200 слів).

Примітка. При визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- виправляються, але не враховуються такі орфографічні й пунктуаційні помилки:
 - 1) на правила, що не внесені до програми;
 - 2) у словах з орфограмами, що не перевіряються правилами;
 - 3) у передачі так званої авторської пунктуації;
- повторювані помилки (помилка у тому ж слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні (помилки на те саме правило), але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки; до негрубих, зокрема, належать такі:
 - 1) у винятках з усіх правил;
 - 2) у написанні великої букви в складних власних назвах;
 - 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
 - 4) у випадках, коли замість одного знака виправдано поставлений інший;
 - 5) у випадках, що вимагають розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях *не хто інший, як...*; *не що інше, як...*; *ніхто інший не...*; *ніщо інше не...*);
 - 6) у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
 - 7) у заміні українських букв російськими;
- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки (але зниження оцінки не повинно призводити до незадовільного оцінювання роботи здобувача освіти); «12» балів не виставляється за наявності виправлень;
- орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляють, але не враховують.

Нормативи оцінювання текстового диктанту

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1 (негруба)
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1 (негруба)
6	5-6	12	—

Рекомендовані критерії оцінювання контрольних тестових завдань

Одиницею контролю є вибрані здобувачем освіти правильні варіанти відповідей, виконання відкритих тестових завдань тощо. Позитивний бал виставляється при правильному виконанні не менше 50% завдань.

«12» балів ставиться, якщо бездоганно виконано усі завдання;

Примітка: «12» балів не ставиться за наявності виправлення.

«11» балів ставиться за наявності одного-двох виправлень або неповної відповіді на 1 питання;

«10» балів ставиться за наявності трьох виправлень або за умови правильного виконання **не менше як 90% завдань**;

«9» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 85% завдань**;

«8» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 75% завдань**;

«7» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 65% завдань**;

«6» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 55% завдань**;

«5» балів – якщо правильно виконано не менше як **50 % завдань**;

«4» бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 45% завдань**;

«3» бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 35% завдань**;

«2» бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 25% завдань**.

VI. Виведення підсумкового (семестрового) бала

Підсумковий бал ставиться в кінці кожного семестру. Він узагальнено відображає знання здобувача освіти з мови.

Контрольна перевірка здійснюється фронтально або індивідуально.

Підсумкова форма контролю – ДПА у формі ЗНО.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. Київ: Грамота, 2018. 208 с.
2. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. Київ: Грамота, 2019. 208 с.

ДОПОМІЖНА:

3. Глазова О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 224 с.
4. Глазова О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 224 с.
5. Голуб Н., Новосьолова В. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. Київ: Педагогічна думка, 2018. 200 с.
6. Голуб Н., Новосьолова В. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. Київ: Педагогічна думка, 2019. 232 с.
7. Заболотний О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. Київ: Генеза, 2018. 192 с.
8. Заболотний О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. Київ: Генеза, 2019. 240 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

1. <https://testportal.gov.ua/>
2. <https://znoclub.com/>
3. <https://zno.if.ua/>